

BRANDSTETTER v. AVSTRIJA

(Eur. Court H.R., 28. 8. 1991, Series A no. 211)

9. - 21. [Državni tožilec je zoper g. Karla Brandstetterja, avstrijskega trgovca z vinom, sprožil kazenski postopek, na podlagi poročila Zveznega kmetijskega inštituta za kemične raziskave [Landwirtschaftlich-chemische Bundesversuchsanstalt, v nadaljevanju Kmetijski inštitut], ki je s kemično analizo vzorcev vlagateljevega vina ugotovilo, da vsebuje njegovo vino nenormalno nizko stopnjo naravnih izvlečkov in mineralnih substanc ter da je mešano z vodo. Na drugi strani pa je analiza g. Niessnerja z Zveznega inštituta za nadzor hrane in raziskave [Bundesanstalt für Lebensmitteluntersuchung und forschung], ki jo je zahtevala obramba, pokazala, da vsebnost naravnih izvlečkov in mineralov ni pod zahtevano spodnjo mejo. Okrajno sodišče [Bezirksgericht] v Haugsdorfu je g. Bandionu s Kmetijskega inštituta, ki ni sodeloval pri prejšnji analizi svojih kolegov, naročilo, naj zaradi razhajanj v izsledkih prejšnjih dveh analiz opravi izvedensko preiskavo. Sodišče je vlagatelja pritožbe obsodilo pretežno na podlagi izčrpnega izvedenskega mnenja g. Bandiona, kot oteževalno okoliščino pa je štel tudi dejstvo, da je g. Brandstetter podal neresnične izjave o tem, kako naj bi inšpektor pri odvzemu vzorcev opravil svojo dolžnost (v steklenih posodah, v katere so vlili vzorce vina, naj bi inšpektor oziroma njegovi pomočniki kljub opozorilu vlagatelja pustili ostanke vode). Na podlagi teh izjav je bil kasneje zoper njega uveden postopek zaradi kaznivega dejanja obrekovanja, ker naj bi s tem inšpektorja izpostavil nevarnosti disciplinskih sankcij.

Okrožno sodišče [Kreisgericht] v Korneuburgu je obsodbo potrdilo in zavrnilo pritožnikovo zahtevo za izvedbo nadaljnjih preiskovalnih dejanj.

Kasneje so g. Brandstetterja obtožili in tudi obsodili na trimesečno zaporno kazen zaradi kaznivega dejanja spreminjanja dokaznega materiala, ki naj bi ga zagrešil pred odvzemom drugih vzorcev. Sodišče je v tem postopku v celoti sprejelo mnenje izvedenca g. Flacka, v katerem je zatrjeval, da lahko obstoječe razlike v analizah razloži samo naknadno dodajanje substanc (za kar naj bi odgovarjal vlagatelj).]

Pravna vprašanja

39. [Vlagatelj je zatrjeval, da je bil žrtev kršitev 1., 2. in 3. (c) in (d) odstavka 6. člena, in sicer v vseh treh postopkih.]

A. Postopek, ki se nanaša na ugotavljanje kakovosti vina

1. Načelo enakosti orožij v povezavi z izvedenskimi dokazi

43. [...] Na prvi obravnavi dne 4. 10. 1983 je imelo Okrajno sodišče pred sabo dve nasprotujoči si poročili, eno je podpiralo pogled tožilstva, drugo pa obrambe, zaradi česar je zahtevala obramba postavitev še enega izvedenca. Sodišče je tej zahtevi ustreglo in imenovalo g. Bandiona, ki ni bil - kot bi po zgoraj omenjenih določbah moral - „uslužbenec”, ki je že bil izpeljal analize uradnih vzorcev ali napisal poročilo o njih.

44. Dejstvo, da je bil g. Bandion uslužbenec Kmetijskega inštituta, ki je vložilo predlog za pregon, bi lahko povečalo zaskrbljenost na strani g. Brandstetterja. Taka zaskrbljenost ima določen pomen, vendar ni odločilna. Odločilno je, ali je nastale dvome mogoče imeti za objektivno upravičene (glej, mutatis mutandis, sodbo v primeru Hauschild z dne 24. 5. 1989,[...]).

Taka objektivna upravičenost tukaj manjka. Dejstvo, da je izvedenec zaposlen pri istem inštitutu ali laboratoriju kot izvedenec, na čigar mnenju sloni obtožnica, po mnenju Sodišča samo po sebi še ne opravičuje strahu, da ne bo zmožen delovati nevtrarno. Drugačna odločitev bi sodišču v številnih primerih postavila nesprejemljive omejitve pri pridobivanju izvedenskih nasvetov. Poleg tega Sodišče opaža, da iz spisa ne izhaja, da bi obramba vložila kakšen ugovor: niti na prvi obravnavi, na kateri je okrajno sodišče postavilo g. Bandiona, niti na drugi dne 22. 11. 1983, ko je g. Bandion podal ustno izjavo in bil zaprošen, naj izdela poročilo. Šele dne 14. 2. 1984, potem ko je g. Bandion izročil svoje - za g. Brandstetterja neugodno - poročilo, je njegov zagovornik izvedenca kritiziral zaradi njegove povezanosti s Kmetijskim inštitutom.

45. Golo dejstvo, da je g. Bandion pripadal uslužbencem Kmetijskega inštituta, še ne pomeni, da se ga šteje - tako kot izvedenca v primeru Bönisch - za pričo tožilstva. Spis tudi ne razkriva podlage, da bi ga lahko upoštevali kot takega. Do določene mere je g. Bandion res prekoračil svoja pooblastila, s tem ko se je v svojem poročilu lotil tudi ocene dokazov, kar pa ne upraviči sklepa, da je bil njegov položaj v postopku enak položaju priče v postopku.

Iz tega izhaja, da zavrnitve zahteve obrambe za postavitev drugih izvedencev ni mogoče sprejeti kot kršitve načela enakosti orožja.

46. Niti ni mogoče reči, da je bil postopek zaradi njene zavrnitve ali ker sodišče kljub predlogu ni v vlogi priče poklicalo g. Niessnerja, nepošten. Pravica do poštenega sojenja ne zahteva, da domača sodišča vedno, ko mnenje sodno postavljenega izvedenca podpira trditve tožilstva, na zahtevo obrambe postavijo nadaljnje izvedence.

47. Iz tega izhaja, da glede te točke ni bilo kršitve 1. odstavka 6. člena v povezavi s 3. odstavkom (d) 6. člena Konvencije.

2. Pravica do poštenega sojenja in pravica doseči navzočnost in zaslišanje prič

48. G. Brandstetter se je tudi pritožil, da se je Okrajno sodišče naslonilo na dokaze anonimnih prič, t.j. članov odbora degustatorjev vin, ki dokazov niso podali na sodišču in katerih istovetnost ni bila razkrita.

Vlada je menila, da so bili dokazi tega odbora drugotnega pomena. [...]

49. Sodišče najprej upošteva dejstvo, da ni vlagatelj v postopku ugotavljanja kakovosti vina nikoli zahteval navzočnosti in zaslišanje članov odbora Kmetijskega inštituta. Dejansko je zahteval le zapisnik o degustaciji, na katerem so preiskovali vino.

Poleg tega so bili rezultati teh postopkov tako za uradne vzorce kot tudi za vzorce nasprotne strani vključeni v posamezna poročila obeh inštitutov. Sestavljali so tako le del pisnih izvedenskih mnenj. Ravno tako odbor sploh ni preizkušal rezervnih vzorcev, ki so bili predmet analiz in poročila g. Bandiona in glavni dokazi pred Okrajnim sodiščem. [...]

Odločitev sodišča druge stopnje je bila podobna. Ker so rezultati analiz že predstavljali zaključni dokaz, naj bi imele ugotovitve odbora največ pomen indica.

Tako tudi po tej točki ni bilo kršitve 1. odstavka 6. člena v povezavi s 3. (d) odstavkom.

3. Pravice obrambe

50. Končno se je v povezavi s postopkom, ki se nanaša na ugotavljanje kakovosti vina, g. Brandstetter pritožil še zaradi kasnejše obsodbe za kaznivo dejanje obrekovanja. Obsodba je temeljila na njegovih izjavah, v katerih je zatrjeval, da je inšpektor 16. 5. 1983 ob odvzemu prvih vzorcev vina ravnal nepravilno. Po njegovem mnenju naj bi to ustvarilo kršitev 3. (c) odstavka 6. člena, ker obtoženčeve možnosti podajati izjave v svojo obrambo ne sme omejevati ali zadrževati strah, da bo kasneje obdolžen zaradi namernih neresničnih trditev.

51. Bistvo te pritožbe Sodišče razume na sledeč način: prvič, da je bila vlagateljova obsodba za kaznivo dejanje obrekovanja v neskladju s pravicami obrambe, kot jih postavlja 3. (c) odstavek 6. člena, ker je temeljila na izjavah, ki jih je obramba podala v postopku, ki se je nanašal na ugotavljanje kakovosti vina; in drugič, da iz te obsodbe izhaja, da so bile v slednjem postopku kršene pravice obrambe.

52. Kar zadeva prvo točko, [...] 3. (c) odstavek 6. člena ne zagotavlja neomejene pravice do uporabe kakršnihkoli argumentov obrambe [...]

[...] Koncept pravice do obrambe tistih, ki so obdolženi kaznivega dejanja, bi bil pretiran, če bi dopustili, da jih ne bi bilo mogoče preganjati, kadar bi pri izvrševanju te pravice namenoma sprožili napačna sumničenja o kaznivem ravnanju prič ali drugih oseb, ki so vpletene v kazenski postopek. Toda naloga sodišča ni, da odloči, ali so g. Brandstetterja pravilno spoznali za krivega zaradi takega početja. V skladu z že odločenimi primeri Sodišča so načeloma domača sodišča tista, ki ocenjujejo dokaze, ki se izvajajo pred njimi (glej, mutatis mutandis, sodbo v primeru Delta z dne 19. 12. 1991).

53. Kar zadeva drugo točko, [...] gola možnost, da se obtoženca preganja na račun trditev, ki jih je izrekel v svojo obrambo, ne krši njegove pravice iz 3. (c) odstavka 6. člena. Položaj bi bil lahko drugačen, če bi bilo dognano, da sta v tem pogledu državno pravo ali praksa tako stroga, da je nevarnost pregona, ki bi lahko sledil, tako velika, da obtoženca resnično ovira pri izvrševanju svojih pravic. Vendar g. Brandstetter ni zatrjeval, da je temu v primeru Avstrije tako.

Še več: g. Brandstetter bi bil neposredno oviran, če bi mu takrat, ko je podal izjave, grozili z možnim pregonom zaradi obrekovanja. [...] Ni dokazov, ki bi kazali, da so mu preprečili podajanje teh trditev ali ga na kakršenkoli način omejevali pri izražanju svojih pogledov.

54. Ob upoštevanju vseh teh okoliščin Sodišče odloča, da ni bilo kršitve 3. (c) odstavka 6. člena. [Sodišče ni ugotovilo kršitev načela enakosti orožja v postopku, ki se je nanašal na obtožbe zaradi spreminjanja dokazov, kot je zatrjeval vlagatelj. Primer naj bi se od primera Bönisch razlikoval v tem, da izvedenec tukaj ni imel prevladujoče vloge, ker ni postavljaj vprašanj ne vlagatelju niti g. Niessnerju, „izvedenski prič“, ki jo je poklical vlagatelj, ravno tako tudi ni komentiral dokazov, ki jih je podal slednji.

Glede postopka zaradi kaznivega dejanja obrekovanja pa je odločilo, da je sodba dunajskega prizivnega sodišča, ki je temeljila na vlogah državnega tožilca, ki pa jih niso posredovali obtožencu in za katere ta sploh ni vedel, pomenila kršitev načela enakosti orožja. Menilo je, da zgolj posredne in

hipotetične možnost obtoženca, da komentira tožilčeve argumente, šele ko so ti že vključeni v besedilo sodbe, ni mogoče šteti za pravo nadomestilo pravice pregledati in neposredno odgovoriti na vloge tožilstva.]